

МОДЕЛЬ ВИКОРИСТАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

А Здійснено наукове обґрунтування структури та змісту моделі використання управлінських технологій в освітньому процесі ЗНЗ відповідно до педагогічних умов. Схарактеризовані компоненти моделі (цільовий, змістовий, організаційно-діяльнісний і діагностико-результативний), які становлять єдність складових елементів використання управлінських технологій в освітньому процесі загальноосвітнього навчального закладу.

Ключові слова: модель, управління, управлінські технології, педагогічні умови, освітній процес, освітній процес ЗНЗ.

Актуальність теми дослідження обумовлена умовами інноваційного спрямування суспільних та освітніх процесів.

Діяльність загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ) засвідчує про те, що система управління школами розвивається в єдиному процесі оновлення національної системи освіти.

Аналіз наукової літератури та дисертаційних досліджень свідчить про посилення уваги науковців до вивчення основних тенденцій використання управлінських технологій в освітньому процесі відповідно до педагогічних умов. Однак на сьогодні в теорії управління ЗНЗ відсутній єдиний підхід до означеної проблеми.

Різні вчені висловлюють своє розуміння використання управлінських технологій в освітньому процесі ЗНЗ, що свідчить про наявність певних протиріч і динаміки наукових поглядів в умовах випереджувального професійного розвитку педагогічних і керівних кадрів навчальних закладів у системі післядипломної освіти та підвищення кваліфікації [1; 2; 3; 4].

Мета статті: здійснити теоретичний аналіз моделювання та розкрити зміст моделі використання управлінських технологій в освітньому процесі ЗНЗ відповідно до педагогічних умов, як одного з пріоритетних і динамічних проявів у контексті демократизації суспільства, розвитку ринкових відносин.

Аналіз останніх досліджень. Важливим аспектом якості управління ЗНЗ виступає вибір моделей освітнього процесу як важливого елемента ефективного розвитку ЗНЗ та якісного освітнього процесу. Деякі автори розширювали поняття «моделювання» та відносили його до моделі, образу та об'єкта (М. Амосов, І. Бестужев-Лада, С. Вілуха, В. Пікельна, Н. Островерхова); інші вчені визначили тільки його фізичні властивості (А. Братко, О. Дайнеко, Г. Клаус). Спеціальних досліджень, які повністю сконцентровані на проблемах створення моделі використання управлінських технологій в освітньому процесі ЗНЗ, майже не існує. Виняток становлять лише праці О. Мусієнко, Є. Хрикова, Я. Стемковської, В. Пікельної та ін., у яких проблема управління школою є предметом дослідження і розглядається на відповідному науковому рівні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Результати проведеного теоретичного аналізу наукових джерел і вивчення сучасного практичного стану використання управлінських технологій в освітньому процесі ЗНЗ відповідно до існуючих педагогічних умов констатують, що існує протиріччя між удосконаленням освітнього процесу ЗНЗ та практичним станом використання управлінських технологій, відсутністю певного досвіду в цій сфері. Для здійснення перетворень необхідно, перш за все, забезпечити теоретичне вивчення поняття «управлінські технології» як сукупності взаємопов'язаних елементів – суб'єктів, умов, цілей, змісту, і результату діяльності з урахуванням наявних потреб і можливостей.

Модернізація освіти веде до моделювання освітнього середовища, тому доцільним є створення моделей використання управлінських технологій в освітньому процесі ЗНЗ відповідно до існуючих педагогічних умов.

Сучасні тенденції щодо виведення системи освіти в Україні на рівень світових стандартів вимагають пошуку теоретико-методологічного обґрунтування та експериментальної апробації моделей управління ЗНЗ [5].

Реалізація управлінських повноважень у сфері менеджменту ЗНЗ повинна спиратися не тільки на мистецтво управління школою, а й ґрунтуватися на наукових засадах, дослідження чого набуло бурхливого розвитку протягом останнього століття.

У філософському словнику моделювання визначено як метод наукового дослідження, що полягає в побудові та вивченні моделі об'єкта, який досліджується [6].

«Великий тлумачний словник сучасної української мови» процес моделювання подає як «дослідження будь-яких об'єктів, систем, явищ, процесів шляхом побудови й вивчення їх моделей» [7; с. 535].

З наукової точки зору моделювання – це опосередковане дослідження характеристик об'єкта, що виступає в речовій або абстрактній формі, і відображає таким чином функціональні зв'язки об'єкта на основі певної подібності моделі й об'єкта [8].

Однак необхідно зазначити, що моделювання

використання управлінських технологій в освітньому процесі ЗНЗ відповідно до існуючих педагогічних умов залишається ще малодослідженим із недостатністю теоретичного опрацювання його основ, забезпечення потрібного науково-методичного обґрунтування, визначення стратегічної спрямованості на кінцевий результат, урахування педагогічних умов ефективного функціонування в освітньому просторі ЗНЗ.

Доведено, що предметом моделювання може бути як конкретний, так і абстрактний об'єкт – модель. Таким чином, моделювання використання управлінських технологій в освітньому процесі ЗНЗ, як науковий метод дослідження та створення моделі, яка зберігає основні особливості цього процесу та дозволяє вивчати функціонування моделі з переносом отриманих результатів на предмет дослідження.

У нашому дослідженні виділяємо 4 етапи моделювання використання управлінських технологій в освітньому процесі ЗНЗ відповідно до існуючих педагогічних умов: попередній аналіз освітнього процесу; побудова і наступне вивчення моделі; перенесення одержаної інформації на реально досліджуваній об'єкт; аналіз достовірності та результативності моделі.

Відповідно до цього розроблення моделі виконувалась нами послідовно. Важливим етапом процесу моделювання є збір, аналіз, систематизація наукової інформації з проблеми дослідження, що необхідна для теоретичного обґрунтування моделі та проведення констатувального експерименту, основною метою якого було визначення реального стану використання управлінських технологій керівниками ЗНЗ.

Одним із основних понять побудови моделі є декомпозиція. Принцип декомпозиції застосовується при розбитті складного процесу, яким є управління ЗНЗ, на складові його функції, а саме: аналіз, планування, організація, мотивація, контроль **управлінських технологій в освітньому процесі ЗНЗ**, як науковий метод дослідження та створення моделі, яка зберігає основні особливості цього процесу та дозволяє вивчати функціонування моделі з переносом отриманих результатів на предмет дослідження.

У нашому дослідженні виділяємо 4 етапи моделювання **використання управлінських технологій в освітньому процесі ЗНЗ** відповідно до існуючих педагогічних умов: попередній аналіз освітнього процесу; побудова і наступне вивчення моделі; перенесення одержаної інформації на реально досліджуваній об'єкт; аналіз достовірності та результативності моделі.

Відповідно до цього розроблення моделі виконувалась нами послідовно. Важливим етапом процесу моделювання є збір, аналіз, систематизація наукової інформації з проблеми дослідження, що необхідна для теоретичного обґрунтування моделі та проведення констатувального експерименту, основною метою якого було визначення реального стану використання управлінських технологій керівниками ЗНЗ.

Виходячи з цього, представлена модель відповідає сучасним уявленням про неї, як про систему та ієрархію взаємозалежних і взаємообумовлених компонентів, що адекватно відображають досліджувальний управлінський процес.

Модель має блочну будову (рис. 1), що містить п'ять компонентів: цільовий, змістовий, організаційно-діяльнісний та діагностико-результативний компонент. Їхнє виділення є єдністю складових елементів використання управлінських технологій в освітньому процесі ЗНЗ. Означені компоненти моделі реалізуються через процес управління (аналіз, планування, організацію, мотивацію, контроль) та управлінські дії, у результаті яких досягається очікуваний результат організація освітнього процесу ЗНЗ.

Цільовий компонент моделі є основоположним, він має тісний зв'язок з іншими компонентами моделі, детермінує їх структуру і зміст, визначає стратегічну і тактичну мету очікуваних результатів, а саме: ефективний освітній процес ЗНЗ. В основі цільового компоненту моделі було визначено: 1) стійку професійну спрямованість адміністративно-управлінського персоналу на управлінську діяльність; 2) застосування доцільних управлінських технологій в освітньому процесі; 3) ефективний розвиток ЗНЗ.

Наступний етап роботи дослідження передбачає розкриття *змістового компоненту* моделі використання управлінських технологій в освітньому процесі ЗНЗ. Даний компонент висвітлює зміст освітнього процесу ЗНЗ. Освітній процес ЗНЗ розглядаємо, як інтелектуальну, творчу діяльність, яка відбувається через систему науково-методичних, педагогічних та управлінських заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь, навичок та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно-розвиненої особистості. Серед основних компонентів освітнього процесу ми виділяємо: навчальний процес; виховний процес; методична робота ЗНЗ; наукова й експериментальна діяльність ЗНЗ; забезпечення необхідних педагогічних умов функціонування ЗНЗ.

Організаційно-діяльнісний компонент авторської моделі використання управлінських технологій в освітньому процесі має на меті розкрити основні управлінські технології освітнього процесу ЗНЗ, що полягає у ефективному володінні способами та навичками використання доцільних управлінських технологій на практиці; готовності до активної дії; умінні прогнозувати результати управлінського впливу.

Діагностико-результативний компонент моделі використання управлінських технологій в освітньому процесі ЗНЗ визначає виділення критеріїв оцінювання рівня результативності використання управлінських технологій в освітньому процесі ЗНЗ, що дозволяє дати оцінку. З цією метою було використано комплекс критеріїв, що входять в діагностико-результативний компонент.

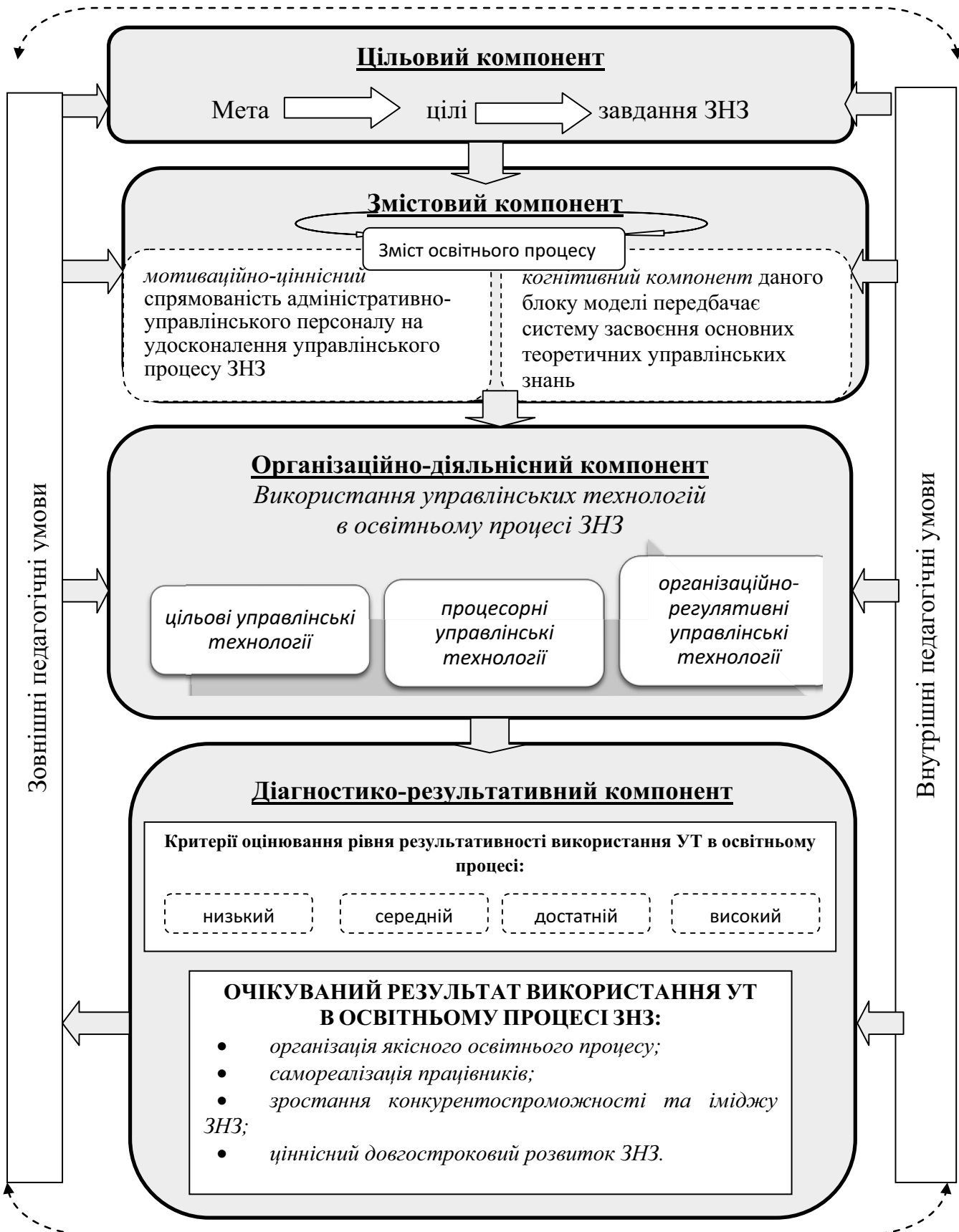

Рис. 1. Модель використання управлінських технологій в освітньому процесі ЗНЗ відповідно до педагогічних умов

Таким чином, включення в модель оцінювально-результативного компонента дозволило співвіднести отриманий результат із заданою метою на основі обраних критеріїв і зробити висновки про міру результативності моделі, що апробується.

Педагогічні умови мають вплив на вибір доцільних управлінських технологій в освітньому процесі ЗНЗ, спрямованих на забезпечення результативної діяльності ЗНЗ.

Під поняттям «педагогічні умови» використання УТ в освітньому процесі НЗ ми розуміємо сукупність зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на доцільність вибору та втілення УТ в освітньому процесі відповідно до функціонування НЗ. До зовнішніх умов ми відносимо: науково-технологічні умови, культурно-освітні умови, соціально-економічні умови та національні умови. Серед внутрішніх умов, що впливають на використання управлінських технологій в освітньому процесі ЗНЗ, ми виділяємо: матеріально-технічне забезпечення НЗ, науково-методичну базу НЗ, педагогічну майстерність кадрів, управлінську компетентність всіх учасників управління школою. Їхне обґрунтування та виділення дає змогу визначити перспективні напрями в розвитку навчального закладу.

Потрібно вказати на особливості використання управлінських технологій відповідно до цільового компонента моделі. Задля досягнення мети та цілі навчального закладу та виконання відповідних поставлених завдань доцільним буде лінійну сис-

тему використання управлінських технологій, де процесорні управлінські технології є інструментарієм виконання щодо цільовиз, а організаційно-виконавські щодо процесорних.

Висновок. Підводячи підсумки, відмітимо, що дану модель використання управлінських технологій в освітньому процесі ЗНЗ відповідно до педагогічних умов було розроблено з урахуванням наукових підходів, спрямовувальної вирішальності державно-громадського впливу, престижності ЗНЗ в умовах конкурентного середовища, інноваційності управлінського процесу, демократизації, індивідуальної і колективної відповідальності за розвиток професійної майстерності педагогічних працівників, ефективності освітнього процесу ЗНЗ.

Список використаних джерел

1. Гелбутівська, Т. Алгоритм розвитку життєвої компетенції : круглий стіл / Т. Гелбутівська // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2003 – № 3. – С. 74–75.
2. Деркач, А. А. Профессиональное самосознание руководителей образовательных учреждений: теория, методология, практика / А. А. Деркач, О. В. Москаленко. – Москва : РАГС, 1999. – 578 с.
3. Луценко, Л. И. Компетентностная модель повышения квалификации директора школы / Л. И. Луценко // Педагогика. – 2005. – № 3. – С. 61–68.
4. Маслов, В. І. Наукові основи та функції процесу управління загальноосвітніми навчальними закладами : навч. посіб. / В. І. Маслов. – Тернопіль : Астон, 2007. – 150 с.
5. Кузьміна, Н. В. Методы системного педагогического исследования : учеб. пособ. – Ленинград : Ленингр. пед. ун-т, 1980. – 171 с.
6. Мосейко, В. О. Управление по изменениям. Концепция внутрифирменного управления в структурах среднего и малого бизнеса : монография / В. О. Мосейко. – Волгоград : Изд-во Волгоград. гос. ун-та, 2001. – 464 с.
7. Бабенко, Т. Формування особистості менеджера освіти // Директор школи. – 2007. – № 21–22. – С. 3–36.
8. Бражнич, О. Г. Педагогічні умови диференційованого навчання учнів загальноосвітньої школи : дис. канд. пед. наук / О. Г. Бражнич. – Кривий Ріг, 2001. – 238 с.

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу : 12.09.2016

Мосюра А. И. Модель использования управленческих технологий в образовательном процессе общеобразовательного учебного заведения.

А Осуществлено научне обоснование структуры и содержания модели использования управленческих технологий в образовательном процессе общеобразовательного учебного заведения в соответствии с педагогическими условиями. Охарактеризованы компоненты модели (целевой, содержательный, организационно-деятельностный и диагностико-результативный), которые составляют единство составляющих элементов использования управленческих технологий в образовательном процессе общеобразовательного учебного заведения.

Ключевые слова: модель, управление, управленческие технологии, педагогические условия, образовательный процесс, образовательный процесс общеобразовательного учебного заведения.

Mosiura A. I. The model of using of management technologies in the educational process of secondary school in accordance.

С It highlights the scientific study of structure and content of the model of using management technologies in the educational process of secondary schools in accordance with pedagogical conditions. It determines the components of the model (target, content, organizational and diagnostic components), that makes the unity of using of management technologies in the educational process of educational institutions.

Key words: model, management, management technologies, pedagogical conditions, educational process, educational process of secondary school.